

Comisiwn Ffiniau
i Gymru

Boundary Commission
for Wales

Comisiwn Ffiniau i Gymru

Ymgynghoriad Cynigion Diwygiedig: Cynrychiolaethau

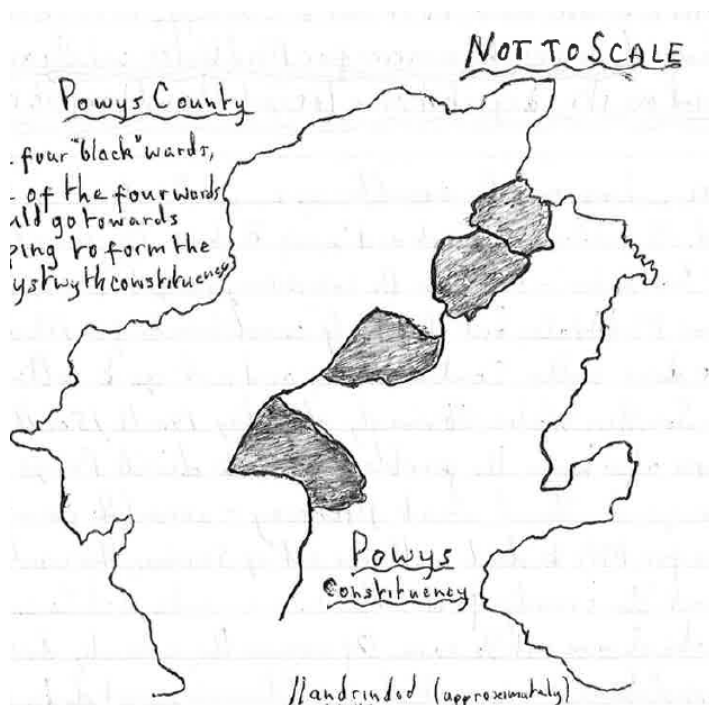
Cyrol 8: 10513 (Rhan 3)

rhaid i etholaethau eu gwneud yn ôl statud. Felly, nid oes gan Sir Powys unrhyw broblemau wrth wneud hynny, ond mae yna broblemau i etholaethau wneud hynny. Ar hyn o bryd mae etholaethau yn mynd yn ôl ardaloedd blaenorol (wedi hen fynd dros 1/4 o ganrif), yn seiliedig ar air mae'r hen siroedd wedi bod yn mynd ers dros hanner canrif. Felly, nid ydynt fel y mae'r sir a'r wlad yn gweithredu nawr ac felly nid ydynt yn ei chynrychioli yn wir ar gyfer heddiw ac ar gyfer y dyfodol. Y ffordd fwy ffafriol a manteisiol yw dwyrain/gorllewin. Y rhan o Bowys sydd â'r cysylltiad lleiaf â gweddill y rhan orllewinol. Felly, dyma'r rhan na fyddai o fewn etholaeth ym Mhowys. Hefyd, wrth gwrs, dyma'r unig ffordd gan fod y dwyrain yn dod i mewn i Loegr. Mae rhan helaeth o ardal orllewinol Powys yn edrych tuag at Aberystwyth. Mae Aberystwyth hefyd yn llawer agosach atynt na Llandrindod, ac ati. Aberystwyth yw lle maen nhw'n mynd i siopa, a lle bydd rhai yn gweithio. Dyma lle bydd y mwyafrif yn mynd os ydyn nhw eisiau diwrnod allan braf. Maen nhw'n ei adnabod yn llawer gwell na'r rhan fwyaf o Bowys.

Mae saith ward yn rhan dde-orllewinol Powys. Byddai'r rhain yn mynd i gyfrannu at etholaeth Teifi ac etholaeth Caerfyrddin. Byddai'r wardiau canolbarth a gogledd-orllewinol yn mynd i gyfrannu at etholaeth Aberystwyth. Yn rhan ogledd-orllewinol Powys mae pedair ward a allai fynd i helpu ffurfio'r ddwy etholaeth drwy fynd i etholaeth Aberystwyth. Mae pa un o'r pedwar hyn sy'n seiliedig i raddau helaeth ar flaenoriaethau a hoffterau. Mae'r map yma yn dangos y pedwar sydd wedi'u lliwio'n ddu. Y rhain yw (o'r gogledd i'r de).

Llansantffraid Meifod Llanfair Caereinion Caersws

Mae pob un o'r rhain yn arwain at y ddwy etholaeth o fewn yr ystod etholaethol. Efallai y byddai blaenoriaethau a hoffterau'n dweud pa un. Hefyd, efallai y bydd yn dibynnu ar ble rydych chi'n byw yno. Ond gellir dweud hynny ar gyfer y pedair ward. Naill ai un o'r pedwar hyn - (?).

dwy etholaeth gyfan dda felly Leanne yn gyfan gwbl ar gyfer canolbarth Cymru yn unig. Fel gyda bob etholaeth, nid dim ond rhai canolbarth Cymru, rhaid ystyried nifer yr etholaethau (nifer gyffredinol), ystod yr etholaethau ac etholaethau eraill. Felly, rhaid cyfaddawdu. Rhaid gwneud penderfyniadau. Mae'r blaenoriaethau cywir yn cyfrannu at y rhain. Ni ddylai ffafriaeth chwarae rhan mewn gwirionedd. Rhaid i bob un feddwl beth sydd orau i bawb, Cymru gyfan, i Gymru gyfan.

Ar gyfer 6 etholaeth canolbarth Cymru, ar y cyfan, mae'n ymddangos bod y chwe etholaeth hyn yn seiliedig ar chwe ffocws Penfros, Powys, Aberystwyth, Teifi, Llanelli a Chaerfyrddin. Mae'r chwe etholaeth ganlynol wedi'u ffurfio o gwmpas/ar dair tref, dwy sir ac un afon. Rhoddir mwy o fanylion ar gyfer pob un isod.

8. Powys 76,679

Configuration

Llanantffraid 1563 Llandybil 1441 Llandrinio 1763
 Llanfair Caereinion 1301 Guilsfield 1827 Welshpool - Castle 962
 Llanenhydd 1602 Gungor 1995; Trewern 1066 Fordan 1215 Berrien
 1102 Rhiwcyon 1724 Caerw 1831 Newtown Llandwchaian -
 West 1447 North 1796; Newtown - East 1401 Central 2122 East 1401;
 Dolforwyn 1652 Montgomery 1107 Churchstoke
 1292 Kerry 1607 Llandinam 1155 Bequilly 1135
 Nantmel 1243 Llanquillo 1071 Knighton 2296
 Presteigne 2174 Old Radnor 1375 Llanbadarn
 Fawr 925 Llandrinod - North 1517 East/West
 949 South 1726; Llanyre 978 Llanafanfawr
 1141 Builth 1849 Disserth & Trecoed 1055
 Llancheud 987 Hay 1355 Glasbury 1901 Bronllys
 1060 Yscir 888 Felin-Fach 1102 Talgarth 1305
 Gwernyped 1178 Crickhowell 2410 Bwth 800
 Llangors 901 Llangattock 762 Llanyridir 865
 Talybont-on-Usk 1537 Brecon - St Mary's 2194
 St John 2365 St David Within 1263

Contributed by: T. ... M. ...

Dynodiad Y brif sir yng nghanolbarth Cymru yw Powys. Mae'r etholaeth hon yn cynnwys mwyafrif helaeth y sir ac yn cymryd ei henw.

Eglurhad, mae gan brif sir canolbarth Cymru ei hetholaeth ei hun hefyd. Mae'n briodol bod gan Ganolbarth Cymru ddwy etholaeth gyfan iddo'i hun. Gellir gwneud hyn, dylid ei wneud. Gellir gwneud hyn drwy ffurfio 2 etholaeth yn seiliedig ar Bowys ac Aberystwyth. Mae hwn yn un ohonynt yr etholaeth nesaf naw yw'r llall. Gyda sir Powys dyma'r rhan orllewinol nad yw wedi'i chysylltu'n dda â'r gweddill a'r rhan naturiol na ddylid ei chynnwys pan na all etholaeth gynnwys y cyfan ohoni. Mae'r rhan ddwyreiniol wedi'i chysylltu'n dda iawn o'r top i'r gwaelod ac mae'n ffurfio

etholaeth cefn gwlad gytûn sydd wedi'i hintegreiddio'n dda. Yn y gogledd o Landysilio mae'r A483 yn ffordd ardderchog sy'n ei chysylltu â'r Trallwng. O'r Trallwng mae'r A483 yn rhoi cysylltiadau gwych i'r Drenewydd. O amgylch y Trallwng mae'r A4584 yr ardal honno hefyd. O'r Drenewydd (gwasanaethir ei hardal gan yr A489 a 492) i Landrindod mae'r A483 ardderchog. Gwasanaethir ardal Llandrindod gan yr A4081. Mae cysylltiad rhagorol rhwng Llandrindod â Llanfair-ym-Muallt gan yr A483. Mae ardal Llanfair-ym-Muallt yn cael ei gwasanaethu'n dda gan yr A470 a'r A481 yn ogystal â'r A483. O Lanfair-ym-Muallt mae'n cael ei gysylltu ag Aberhonddu gan yr A470 ardderchog, sy'n mynd i Fannau Brycheiniog. Mae ardal Aberhonddu yn cael ei gwasanaethu'n dda gan yr A40 a'r A4215. Mae'r A40 yn cynnig gwasanaeth ardderchog o Aberhonddu i Grucywel. Mae ardal Talgarth (sydd ger yr A470 Llanfair-ym-Muallt i Aberhonddu) yn cael ei gwasanaethu'n dda gan yr A438 sy'n cysylltu â'r Gelli Gandryll (mae 4078 a 4079 yn cynorthwyo o amgylch Talgarth). Mae'r A478 yn rhoi cysylltiad da rhwng Talgarth a Chrucywel. Fel y gellir gweld mae rhan orllewinol Powys wedi'i chysylltu'n ddamweiniol ac wedi'i chysylltu'n dda. Yn wir, mae un ffordd yn cysylltu mwyafrif llethol yr ardal. Nid oes llawer o etholaethau lle gallwch ddweud bod un ffordd yn cysylltu'r rhan fwyaf o'r etholaeth a'r holl brif ganolfannau (gyda ffordd arall i Aberhonddu). Mae'r cyfan yn cyd-fynd yn dda, gan wneud etholaeth unffurf a homologaidd sy'n adlewyrchu'r ardal heddiw a sut mae pethau nawr. Etholaeth gyfoes ar gyfer y Gymru fodern.

9. Aberystwyth 70,192

Configuration Llanisantffraed 1935 Llanrhydydd 1255 Lledrod 1812
 Ystrwyth 1673 Llanfarian 1193 Aberystwyth - Penparcau 2084 Rheiddol
 1776 Central 1358 North 1478 Bronlais 936; Llanbadarn Fawr - Sulien 973
 Padarn 767; Faenr 1985 Trefewig 1382 Tirymynach 1403 Borth 1677
 Ceulanamaesmawr 1551 Melindwr 1578 Rhayader
 1589 Blaen Hafren 1876 Llanidloes 2149
 Machynlleth 1701 Glantwymyr 1701 Llanbrynmair
 798 Banwy 847 Llanwddlyn 846 Llanrhaeadr-ym-
 Mochnant/Llansilin 1815 Llanfihangel 895
 Llanfyllin 1217 Llandderfel 1135 Bala 1413 Meifod
 Llanuwchllyn 686 Brithdir & Llanfachreth/
 Granthwyd/Llanalltyd 1132 Corris/Mawddwy 1023
 Aberdovey 907 Tynyn 2476 Bryn-Crug/Llanfihangel
 772 Llangelynnin 1625 Dolgellau - North 953 South 1073
 Abermaw 1591 Dyffryn Ardudwy 1169 Llanbedr 768
 Harlech 1516 Teigi 1355 Diffwys & Maenoffen 779
 Bowydd & Rhin 1235 Penrhyn-dereidreth 1826 Porthmadog -
 East 1178 West 1329 Tremadog 933.

NOT TO SCALE

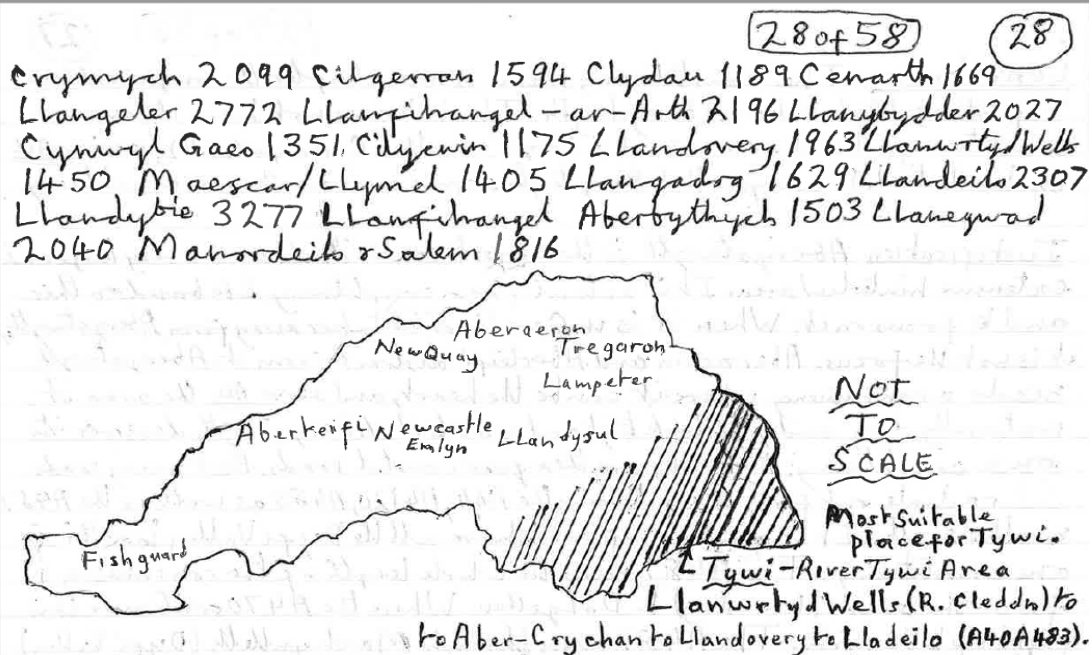
Dynodiad mae'r etholaeth wedi'i henwi ar ôl y brif ganolfan, prifddinas canolbarth Cymru- Aberystwyth. Nid oes ganddi ei etholaeth ei hun pan mae'n gwasanaethu

ardal mor fawr na Cheredigion (gogledd), yn gwasanaethu ei holl gefnwlad. Felly mae pawb mae Aberystwyth yn eu gwasanaethu yn yr un etholaeth.

Eglurhad Aberystwyth yw'r ganolfan fwyaf ac mae'n gwasanaethu ardal gefnwlad fawr a helaeth iawn. Mae'n naturiol i etholaeth fod yn seiliedig ar hyn a chanolbwyntio arni. Pan fydd yng Ngheredigion mae'n tynnu i ffwrdd o Aberystwyth, nid dyma'r ffocws. Mae Aberaeon ac Aberteifi yn tynnu sylw oddi wrthi. Mae Aberystwyth angen etholaeth lle gall fod yn galon, ateb popeth mae'r ardal yn naturiol yn ei wneud a phwy sy'n edrych ati ac yn dod iddi. Mae Aberystwyth yn haeddu ei hetholaeth ei hun. Nid yn unig yr holl ffyrdd arfordirol da, ond mae llawer o ffyrdd yn ymestyn allan ohoni, gan gynnwys yr A44, A4120, A485 yn ogystal â'r A487 i'r Gogledd a'r De. Mae'n dda ac yn fuddiol cael holl ddyffryn Dyfi gyda'i gilydd mewn un etholaeth. Mae'r A487 yn rhedeg ar hyd yr etholaeth i gyd o'r De (ffin) i Ddolgellau. Lle mae'r A470 yn parhau hyn i'r dde i fyny i'r gogledd. Mae'r A487 yn rhedeg trwy gyswllt Machynlleth (Dyffryn Dyfi) mewn ffordd sy'n cysylltu hyn i gyd. O Ddolgellau mae'r A494 yn mynd i fyny i'r Bala a thu hwnt. Mae'r Bala yn ganolfan fawr sy'n gwasanaethu gogledd-orllewin Powys. Cysylltir y rhan fwyaf o'r ardal honno ym Mhowys gan isffyrdd B, sy'n dod i'r Bala. Sef y brif ganolfan agosaf/canolfan fawr ar gyfer yr ardal honno. O'r Bala mae'r A4212 i'r A470 hefyd. Mae cysylltiad da rhwng yr etholaeth hon. Ffurio etholaeth wedi'i lleoli ac yn canolbwyntio ar Aberystwyth, canolbarth Cymru i raddau helaeth.

10. Teifi 72,131

Configuration Tregaron 951 Llangelitha 1168 Llanfihangel Ystrad
 1666 Aberaeron 1088 Ciliau Aeron 1613 Llangybi 1186 Lampeter 1660
 Llanwenog 1419 Llanarth 1222 New Quay 810 Llandysilio-gogo 1653
 Capel Dewi 1068 Llandysul Town 1067 Llandysul 1466 Troeddyrwan
 1110 Penbryn 1762 Aberparth 1839 Beulah 1413 Pen-parc 1933
 Aberteifi - Teifi 824 Rhyd-y-Fuwch 895 Mwdlen 1522
 St Dogmaels 1775 Newport 876 Dinas Cross 1313 Fishguard -
 North-East 1495 North-West 1208; Goodwick 1509 Sceddau 1158

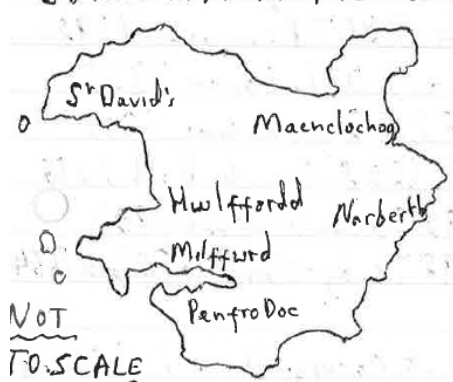
Dynodiad Mae gan yr afon Teifi lawer o drefi ar ei hyd ac wrth ei hymyl sy'n ffurfio 'Teifi-side'. Dyma brif ran a chanolbwynt yr etholaeth. Dyna pam y defnyddir yr enw Teifi ar gyfer yr etholaeth. Teifi yw'r ardal i gyd. Ym Mhenfros mae ardal Bryniau'r Preseli yn ffinio rhwng y ddwy etholaeth. Y rhan wedi'i gynnwys yw arfordir y Gogledd-ddwyrain. Yn y bôn, mae hwn yn cynnwys tri bae - Bae Abergwaun, Bae Casnewydd a Bae Ceibwr. Maen nhw i gyd yn edrych tuag at Aberteifi, ac mae'r mwyafrif helaeth ohono yn Teifi- Teifi-side. Mae tua phedair neu bum ward yn y De Ddwyrain y gallech ddweud nad ydynt yn rhan iawn o Teifi-side. Os yw hyn yn dymuno cael ei gynnwys yn y teitl, yna Teifi Dinefwr fyddai'r enw. Mae Teifi yn pwysleisio ac yn canolbwyntio ar Teifi sef y mwyafrif llethol o bell ffordd. Mae Teifi yn gywasgedig. Mae Teifi Tywi fel arall yn ddwy afon a dyffrynnoedd gyda'i gilydd.

Eglurhad Teifi yw prif ran yr ardal. Dyma Shauna, ymhlith pethau eraill, gan y papur newydd Tivy-side Advertiser. Mae hwn yn cael ei ddarllen dros yr ardal gyfan, gan gynnwys Gogledd-ddwyrain Penfros. Maen nhw'n edrych i Aberteifi, sef y ganolfan maen nhw'n mynd iddi. Llandudoch Ar un adeg roedd yn rhan o Geredigion. Mae trefi Aberteifi, Castellnewydd Emlyn, Llandysul, Llanbedr Pont Steffan, Tregaron a llawer o bentrefi ar hyd afon Teifi. Mae'r A484, a 475, A485 yn cysylltu Teifi i gyd gyda'i gilydd, felly gallwch deithio o Aberteifi i Dregaron yn syth trwy ffyrdd A. Mae'r A486 yn ymuno â Llandysul a Chei Newydd. Mae'r A482 yn cysylltu, yn ymuno Llanbedr Pont Steffan ag Aberaeron. Mae yna ffordd arfordirol dda trwy'r etholaeth

gyfan yn mynd o Abergwaun trwy Aberteifi, gan fynd o amgylch Ceinewydd i Aberaeon. Mae nifer o ffyrdd ledled yr ardal. Mae gan yr etholaeth gysylltiadau da ac mae wedi'i chysylltu'n dda. Mae'n un o bedair prif ran y De-orllewin ac yn ffocws fel y mae'r tri arall- gweler uchod.

11. Penfros 72,898

Configuration St David's 1521 Llanrhian 1232 Solva 1274
 Letterston 1873 Camrose 2190 Rudoxton 945 Wiston 1581
 Maenclochog 2462 Hwlffordd - Prendergast 1628 Garth 1660
 Portfield 1765 Castle 1674 Priory 1907 Merlin's Bridge 1619
 Johnston 2044 The Havens 1196 St Ishmael's 1125 Milfford -
 Hubberston 2004 Habin 1774 West 1523
 Central 1578 East 1571 North 2047;
 Neyland - West 1590 East 1793; Burton
 1503 Llangwm 1814 Martletwy 1603
 Narberth Rural 1293 Narberth 1704
 Lampeter Velprey 1284 Kilgetty/Begelly
 1830 East Williamston 1965 Carew 1179
 Manorbier 1655 Lamphey 1429 Penfro -
 St Michael 2082 St Mary South 1063
 St Mary North 1675 Monkton 1022; Penfro Doc - Pennar 2442
 - Lanion 1915 Central 1091 Market 1357; Hundleton 1416

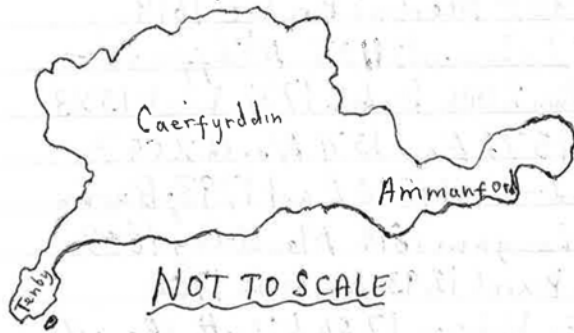

Dynodiad mae'r etholaeth wedi'i henwi ar ôl y sir. Mae'r etholaeth yn cynnwys y rhan fwyaf o'r sir ac felly nid oes angen ei chyfyngu na gosod terfynau - nid oes angen cymhwyster. Dim ond dwy ran sydd heb eu cynnwys, sef y gogledd ddwyrain a'r de-ddwyrain.

Eglurhad Mae Sir Benfro yn cynnwys y penrhyn dde-orllewinol ac mae wedi bod yn sir ers amser maith. Mae'n rhy fawr i ddod o fewn un etholaeth yn llwyr oherwydd yr ystod etholaethol. Mae angen i rywfaint fynd o hyd ei ffin ddwyreiniol. Mae'r rhannau arfordirol i'r gogledd o fryniau'r Preseli, sy'n edrych tuag at Aberteifi yn un rhan a allai fynd (rhan ogledd-ddwyreiniol). Rhan arall yw'r rhan arfordirol eithafol y de-ddwyrain. Mae'r ddwy ran hyn gydag etholaethau cymysg ar hyn o bryd. Gyda'r ddwy ran hyn - arfordir gogledd-ddwyrain a de-ddwyrain yr arfordir wedi mynd, mae gweddill Sir Benfro yn dod o fewn yr ystod etholaethol. Ffurio etholaeth Penfros.

12. Caerfyrddin Bae 71795

Configuration Whittard 1830 Llanboidy 1705 Trelech 1754 Cynwyl
 Elped 2468 Abergwili 1912 Caerfyrddin Town - North 3691 South 2746
 West 3601; Llanstephan 1656 St Clears 2500 Llanbhanne Township 2161
 Llanqyndeym 2905 St Ismael 2318 Llanqunnor 2077 Llanddang 1678
 Pontyberem 2154 Llanon 4079
 Gorsias 3905 Tycoes 1862
 Penygroes 2347 Ammanford 1984
 Pontamman 2092 Saron 3353
 Betws 1825 Glanamman 1802
 Grarnant 1558 Quarter Bach 2216
 Amoth 992 Saundersfoot 1904
 Penally 1398 Tenby - North 1658 South 1664.

Dynodiad Mae'r etholaeth yn cynnwys y rhan fwyaf o Sir Gaerfyrddin ac ychydig o dde-ddwyrain Sir Penfros. Mae'r etholaeth yn cynnwys yr ardal gyfan o amgylch y Bae heblaw am ran Pen-bre. Efallai mai Bae Caerfyrddin yw nodwedd fwyaf trawiadol yr ardal. Mae'r etholaeth wedi'i chanoli ar Dref Caerfyrddin ac mae'n cynnwys y rhan fwyaf o Sir Gaerfyrddin a'r cyfan sy'n amgylchynu Tref Caerfyrddin. Mae'r rhain wedi'u cwmpasu a gydag enw'r etholaeth ac yn ogystal â harddwch naturiol ei bae. Ar ben hynny, mae'n cyfeirio ac yn cynnwys y rhan y tu allan i'r sir sydd hefyd yn rhan o Fae Caerfyrddin; felly mae'n gynhwysol. Mae'n gywasgedig. Yn fwy ffafriol na gorfod ychwanegu rhywbeth fel Penfros-de-ddwyrain neu debyg at Gaerfyrddin. Felly, dyma'r enw mwyaf priodol ar yr etholaeth- Bae Caerfyrddin.

Eglurhad Mae'r etholaeth yn cynnwys y rhan fwyaf o Sir Gaerfyrddin a'r rhan fwyaf o Fae Caerfyrddin (ac eithrio Pen-bre). Mae wedi'i ganoli ar Dref Caerfyrddin, sydd yng nghanol (bron yn union) yr etholaeth hon - yn gorfforol, yn weinyddol, ac yn y blaen. Tref Caerfyrddin yw un o bedwar prif ganolbwynt y De-orllewin, gweler uchod am chwe ffocws Canolbarth Cymru (cyflwyniad Canolbarth Cymru. Crynodeb). Felly mae'n dda ac yn iawn bod etholaeth o'r fath. Efallai bod Rhydaman a Dyffryn Aman yn agosach at Lanelli o ran hanes, datblygiad ac yn gymdeithasol. Mae'n wahanol i weddill y sir a'r etholaeth hon gan ei bod yn ddiwydiannol a threfol, tra bod gweddill yr etholaeth yn wledig- cefn gwlad. Mae hwn yn mynd o Rydaman ac yn mynd yr holl ffordd i fyny ac yn ôl i Chwarter Bach. Rhaid colli rhan o Sir Penfros yn etholaeth Penfros. Etholaeth Caerfyrddin yw'r etholaeth gyfagos. Mae'r ardal honno ym Mhenfros yn barhaus gyda'r ardal honno yng Nghaerfyrddin. Mae'r ddau yn rhan o ardal y bae ac yn mynd yn naturiol gyda'i gilydd. Felly ffurfio un etholaeth.

**Comisiwn Ffiniau
i Gymru**

**Boundary Commission
for Wales**

Mae'r Comisiwn yn croesawu gohebiaeth, e-byst a galwadau ffôn yn Gymraeg neu Saesneg.
Er mwyn cysylltu gyda'r Comisiwn, ysgrifennwch i:

Comisiwn Ffiniau i Gymru
Llawr Gwaelod, Ty Hastings, Llys Fitzalan
Caerdydd, CF24 0BL

Rhif Ffon: +44 (0)29 20464819
Rhif Ffon: +44 (0)29 21055521
E-bost: bcw@ffiniau.cymru

© Hawlfraint y Goron 2023